

Ἐξήκως δὲ δὲν ἔλειπον αἱ κόραι, καὶ οἱ κοροπλάθαι, κοροπλάσαι εἶχον ἤδη τοιαῦτα παίγνια εἰς τὴν ἀγορὴν πρὸς πώλησιν. Ἄλλ' αὐταὶ αἱ κόραι ἦσαν βεβαίως ἐκείνους παρὰ τὰ παίγνια τῶν ἡμετέρων κορασίων. ὡς ὅταν πλασμέναι ἀπὸ πηλόν, καὶ μὲ ζωγραφίας, ὡς καὶ ὅλον ἐκ πολλῶν χωρίων τῶν ἀρχαίων συγγραμμάτων. π. γ. Πλάτ. Θαιτ. α. ἔστις ἡμᾶς τῶν φύλων αἱ προχείρων ἐροίτο, ὅσον πηλοῦ, ὅτι ποτ' ἔστιν, ἀποκρινάμεθα αὐτῷ· πηλὸς δὲ τῶν χυτρώων, καὶ πητὸς δὲ τῶν κοροπλάθων, καὶ πηλὸς δὲ τῶν πλινθευγῶν, ὡς ἡμεῖς τοῖς ἐλπίοι εἶμεν; » Δημοσθ. Φιλ. Α. « ὥσπερ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίνους εἰς τὴν ἀγορὰν ἀποτίετε τοὺς ταξιδάρχους καὶ τοὺς φυλάρχους, ἐπὶ τὸν πόλεμον. » — Λεϊψάν. 22. « ὡς νῦν γε ἡμεῖς, αὐτὸν τοῖς ὑπὸ τῶν κοροπλάθων εἰς τὴν ἀγορὰν πλαττομένοις ἰοικῶς, κεχρωσμένος μὲν τῇ ἀγορῇ καὶ τῷ κυανῷ, τὸ δ' ἐνδοθεν πηλίνος τε καὶ πηλοῦτος ὢν. »

Ἄλλα συντροφικὰ παίγνια ἐφεύρισκον εὐκόλως αὐτὰ τὰ παῖδια συνερχόμενα εἰς ἐν· καθὼς λέγει καὶ ὁ Πλάτ. (Νόμ. VII.) « παῖδια δ' εἰσι τοῖς τηλικούτοις ἡμεῖς τινες, ἃς ἐπειδὴν ξυνέλθωσιν αὐτοὶ σχεδὸν ἀποκρίνεται· ἦσαν γνωστὰ προσέει καὶ ὁ τροχός, ὁ ὅς (στρόβιλος), καὶ αὐτὸς ὁ μὲ μίτον ἱπτάμενος ἄλλος, ὡς παρ' Ἀριστοφάνει (Νεφ. 763) βλέπει τις. ἀνὴρ δὲτον ὥσπερ μολοδόνην τοῦ ποδός.

Ἐπὶ Σπῆ. 1314, ὅπου δὲ σχολιαστὴς σημειώνει· χυτοδόνην δὲ ζωδύριον τί ἐστὶ κατὰ κάλθαρων, ξανθὸν καὶ κατέχοντες οἱ παῖδες δεσμεύουσιν ἐκ τοῦ ἀέρος καὶ ἀφίαντι πρὸς τὸν αἶρα. — Ἡρόδ. παρὰ I. IXXVI, 6.

« ἡ αἰσι μολοδόνην ἀμματο' ἐξάπτων τοῦ κακίου μοι τὸν γέροντα λωβῆται. »

Πρὸς ἄλλων παιγνιδίων ἀναφέρει ὁ Πολυδεύκης (122). μετὰ τῶν ὁποίων εἶναι ἡ χαλκὴ μύια, ἡ τυρλομυίας. Ἡ δὲ χαλκὴ μύια ταινία τῷ ὀμφακῷ περιφύξαντες ἑνὸς παιδός, ὁ μὲν περιστρέφει τὴν χαλκὴν μύιαν θηράζων· οἱ δὲ ἀποκρινομένην θηράσας ἄλλ' οὐ λήψη, σκύτεσι βιβλίνοις αὐτὸν, ἕως τινὸς αὐτῶν λήψεται. » Πολυδεύκης καὶ χαρακτηριστικὸν αὐτοῦ τοῦ οἰκιστοῦ ὡς τὴν αὐστηρὰν Σπάρτην εἶναι τὸ πᾶν τοῦ ὀμφακοῦ ἀναφερόμενον, τὸν ὅποιον εἶδαν περιστρέφει ἐφ' ἑνὸς καλὰμου ὀμφακοῦ μὲ τοὺς παῖδας τοῦ Περικλέους. Ἄγρ. 25. Ἦν δὲ καὶ φιλότεκος ὁ Αἰγύριος διαφερόντως, καὶ περὶ ἐκείνου τὸ τῆς παιδείας ἔστιν, ὅτι μικροῖς τοῖς παιδίοις οὕτως καλὰμον περιφύξαντες, ὥσπερ ἵππων, οἰκοὶ συνέπαιζεν· ὁρθεὶς δὲ τινος φίλων παρεκάλει μηδὲν ῥθασαι πρὶν αὐτὸς πατὴρ παίδων γέννηται. » Παράβ. Ἀποφθ. 70. — Αἰλιαν. Π. 15. XII, 15.

Ἄλλως τε ἐφρόντιζον πολὺ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν παιδῶν φυλάττειν τὴν τιμὴν τῶν· ἔτι δὲ καὶ οἱ γονεῖς τῶν παίδων δὲν παρέβαινον τὴν ἀμοιβαίαν ἀπὸ τῶν παίδων ἐκ τινος χωρίου παρὰ Θεοκρίτῳ (Εἰδ. II.) ὅπου ἡ Γοργὼ εἰς τὴν Πραξινόην ὀνομάζουσαν ἄνδρα τῆς φθογερὸν κακὸν λέγει·

Μὴ λέγε τὸν τέον ἄνδρα τοιαῦτα Δίωνα τῷ μικρῷ παριόντος.

καὶ ἐπὶ τούτοις· ἡ Πραξινόη ἐκφωνεῖ πρὸς τὸν παῖδα τῆς.

Θάρσει. Ζωπυρίων, γλυκερὸν τέκος, οὐ λέγω ἀπῶν.

Ὡς μέσον σωφρονιστικὸν συσταίνει ὁ Πλάτων (Νόμ. V) κατὰ φυσικὸν λόγον ἰδίως τὸ νοθεύειν, καὶ ἐπὶ μᾶλλον τὸ καλὸν παραδειγμα· ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ αἱ πληγαὶ δὲν ἦσαν παντάπασι τὸ τελευταῖον μέσον· καὶ ὁ Πρωταγόρας λέγει παρὰ Πλάτωνι, καὶ μάλιστα ἐπιδοκιμαζών, εἰδὲ μὴ (πείθεται τὸ παιδίον), ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον καὶ κομπτόμενον εὐθύνουσιν ἀπειλαὶ καὶ πληγαί. » Αἱ πληγαὶ πολὺ συχνὰ μνημονεύονται· ἐπαῖον δὲ τὰ παῖδια μὲ σανάλῃα, ἡ μὲ χρηπίδας. Λουκιαν. Φιλόζ. 18. « Ἐπεὶ σανάλῳ γε χυτῶ εἰς τὰς πυγὰς, ὥσπερ τὰ παῖδια, παῖσθαι ἄξιοι ἂν εἴην οἱ ἀπιστοῦντες. Καὶ εἰς τὰ σχολεῖα ἡ συνήθεια τιμωρία ἦσαν αἱ πληγαὶ, καὶ καθὼς ἡ ῥάβδος (serula) ἀπὸ τὰ σχολεῖα τῶν Ῥωμαίων εἶναι γνωστὴ, οὕτω καὶ ὁ Πλούταρχος (π. τ. ὑπὸ τ. θεῖου Νόμ. βραδ. τιμωρ. 16) λέγει, « οὐδὲ μνημονεύει, ὅτι καὶ διδάκκαλος παίδων, ἑνὸς καθιζόμενος, ἐτέρους ἐνουθέτησε. »

Ἐκτός τοῦτων εἶχον καὶ παντοῖα φόβητρα καὶ μύθους διὰ τὰ ἀποτρέψειν τὰ παῖδια ἀπὸ τοῦ κακοῦ, ἡ κατὰ τὴν καινὴν φράσιν ἀπὸ τρέλλας, καὶ τὰ τὰ φέρουσιν εἰς εὐπείθειαν. Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν ἡ Ἀκκὴ καὶ ἡ Ἀλφειτῶ, ὅντα φανταστικά, περὶ τῶν ὁποίων οὐδ' αὐτοὶ οἱ ἴδιοι εἶχον εὐκρινὴ τινὰ ἰδέαν. Τὰς μνημονεύει δὲ ὁ Χρυσίππος παρὰ Πλουτάρχῳ (π. Στωϊκ. ἐναντ. 15), μεμφόμενος τοῖς ἀποτρέποντας τὰ παῖδια ἐκ τοῦ κακοῦ διὰ προτάσεως τῶν θείων τιμωριῶν, « ὡς οὐδὲν διαφέροντα τῆς Ἀκκῆς καὶ τῆς Ἀλφειτοῦς, διὼν τὰ παιδάρια τοῦ κακοσχολεῖν αἱ γυναῖκες ἀπειργασίαι. » Τοιαῦτα τῆς φαντασίας γεννήματα εἶναι ἡ Λάμια, ἡ Μορμῶ, ἡ Μορμολύκη κ.τ.λ. Στραβ. Α. 2, 6. « Τοῖς τε γὰρ παῖσι προστρέφοντες τοὺς ἡδεῖς μύθους εἰς προτροπὴν· εἰς ἀποτροπὴν δὲ τοὺς φοβερούς· ἦτε γὰρ Λάμια μῦθος ἐστὶ, καὶ ἡ Γοργὼ, καὶ ὁ Ἐριάλῳς, καὶ ἡ Μορμολύκη. » Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ Ἐμπουσα, ἀλλ' αὕτη συγχέεται μὲ τὴν Λαμίαν, ἡ ὡς περιληπτικὸν προσηγορικὸν σημαίνει συγχρόνως καὶ τὴν Λαμίαν. Ὅποιαν δὲ ἰδέαν εἶχον περὶ αὐτῶν οἱ ἀρχαῖοι, πληροφοροῦμεθα ἐκ τῆς παρὰ Φιλοστράτῳ (β. Ἀπόλλων. Τυαν. IV, 25) περιγραφῆς· « ἡ χρηστὴ νόμῳ μία τῶν Ἐμπουσῶν ἐστίν, ἃς Λαμίας τε καὶ Μορμολυκίας οἱ πολλοὶ ἡγούσιν· ἐρῶσι δ' αὐταὶ οὐκ ἀφροδισίων μὲν, σαρκῶν δὲ, καὶ μάλιστα ἀνθρωπείων ἐρῶσι, καὶ πάλλουνσι τοῖς ἀφροδισίοις, οὓς ἂν θύλωσι δαΐσασθαι. » Παράβ. VIII, 7 καὶ Αἰθάλιον ἐν βίῳ Αἰσχίνου, ἐνθα λέγει περὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. Ταύτην δ' ἐκ σκοτεινῶν τόπων τοῖς παῖσι καὶ ταῖς γυναῖξιν ὀνομασμένην Ἐμπουσαν ὀνομασθῆναι, ἐπεὶ νυκτερινὸν φάντασμα ἡ Ἐμπουσα. » ἰδ. καὶ Δημοσθ. π. Στεφ. « Ὅλα ταῦτα τὰ φόβητρα ὀνομάζοντο μὲν ἐν γενικῷ ὀνομα μορμολυκία, παρὰ δὲ τῷ Εὐστάθῳ (Ὀδυσσ. Α. 101) καὶ βριχέλια. » Ἐν παραδειγμα μητρὸς φοβερικοῦς οὕτω τὸ παιδίον τῆς ἀπαντῶμεν παρὰ Θεοκρίτῳ (XV, 40), ὅπου